

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Zvláštnosti vyšetřování trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti

Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti zahrnují skutkové podstaty trestných činů v třetí hlavě trestního zákoníku, kde typickými představiteli jsou trestné činy znásilnění dle § 185 trestního zákoníku, sexuálního nátlaku dle § 186 trestního zákoníku a pohlavního zneužití dle § 187 trestního zákoníku. Ale i mnohé další, jako soulož mezi příbuznými, šíření pornografie atd. Společným jmenovatelem těchto trestných činů a kriminálních situací při jejich páčání je značná latence trestných činů, neboť trestný čin zasahuje do nejintimnější sféry oběti.

Je tu i **strach ze sekundární viktimizace oběti. Obyvatelstvo je na sexuální trestnou činnost značně citlivé a ochotné** spolupracovat s orgány činnými v trestním řízení, zejména je-li pachatel neznámý. Důležité jsou i **zpřesňování skutkových podstat trestního zákoníku** novelizacemi a zpravidla nedostatečný výklad jednotlivých zákonných pojmů.

Obecně lze rozdělit pachatele těchto trestných činů na **dvě skupiny**, a to na základě skutečnosti, zda pachatel a oběť jsou v přímém kontaktu (sexuální nátlak, znásilnění) či pachatel s obětí není v přímém kontaktu (pachatel přechovává, dováží, rozmnožuje dětskou pornografii). Dále lze tyto trestné činy rozdělit na sexuální trestné činy páchané mezi dospělými, páchané dospívající mládeží a na mládeži.

Do kategorie trestných činů páchané dospělými zahrnujeme ty trestné činy, jejichž pachatel i oběť jsou starší 18 let. Mezi typické znaky způsobu spáchání je použití násilí, bezprostředního násilí nebo uvedení oběti do stavu bezbrannosti a využití tohoto stavu. Lze se setkat s případy, kdy pachatel a oběť mají určitý vztah, ať už kamarádský, pracovní nebo příbuzenský. Pachatel využije tohoto vztahu a vyláká oběť na určité místo, kde za použití násilí nebo hrozby bezprostředního násilí dosáhne pohlavního styku. V jiném případě naváže pachatel povrchní známost a oběti nabídne doprovod domů. Po získání důvěry a souhlasu s návrhem se pachatel pokusí o pohlavní styk, a pokud se setká s odporem, použije násilí. V posledním případě pachatel přímo útočí. Buď si oběť vyhlédne, sleduje ji a na vhodném místě zaútočí, jindy se na místě skrývá a útočí na osamělé ženy na cestě ze zaměstnání.[\[1\]](#)

Sexuální trestné činy mezi dospívající mládeží, provinění, jsou páčány typicky osobami kolem 16 let a oběť bývá mladší 15 let. Zvláštností bývá, že k násilí většinou nedochází, pohlavní styk je uskutečňován po vzájemné dohodě, často po požití alkoholu a mezi osobami jsou citové vazby. Dochází k němu především na večírku v bytě či na chatě, a to mezi osobami ve věku 13 - 16 let a osobami staršími 15 let či předčasně zralá dívka nebo chlapec se zamilují do staršího kamaráda a udržují známost. Nakonec dojde k pohlavnímu styku.

Pro sexuální trestné činy páchané na mládeži je typické autoritativní postavení pachatele, závislost oběti na pachateli, získání a následné zneužití důvěry dětí k dospělým. V těchto případech existuje určitý vztah, ať už rodičovský, příbuzenský, vychovatelský, kdy pachatel využije postavení autority, závislosti oběti k vynucení pohlavního styku. Pokud oběť klade odpor, postačí k jeho překonání hrozba trestem či pachatel získává důvěru nezletilce slibem dárků, zavede jej na příhodné místo, kde jej bez násilí např. formou hry zneužije. V neposlední řadě pachatelé často děti za úplatu získávají

k natáčení dětské pornografie nebo k dětské prostituci a rodiče dětí jsou s tímto často srozuměni a někteří na svých dětech dokonce vydělávají. U těchto trestných činů jsou pachatelé zastoupeni ve všech věkových skupinách. Řada sexuálních trestných činů je spojena s patologickou sexuální preferencí, úchylkou nebo jinými chorobnými změnami osobnosti. Pachatelé jsou převážně muži. Pachatele, kteří se dopouštějí sexuální trestné činnosti na mládeži, lze převážně označit jako osoby, které trpí určitou formou sexuální deviace se sexuální abnormalitou. Na průběh trestného činu má značný vliv i chování oběti při útoku pachatele. V některých případech pachatele odradí volání o pomoc od dokonání. Či naopak vede ke zvýšené intenzitě násilí. Oběti mají velký vliv na odhalování a vyšetřování těchto trestných činů, neboť je často oznamují až po dlouhé době nebo vůbec.

Typickými stopami jsou stopy ve vědomí oběti. Z materiálních stop lze jmenovat stopy **biologické** - jako sperma pachatele, krev, vlasy, tkáň pachatele a jiné. Po rozvinutí analýzy DNA lze biologický materiál lidského původu využít k individuální identifikaci pachatele. Významnými stopami jsou **stopy působení**, zejména stopy násilí na těle oběti, zápasu na místě činu. Na základě těchto je často vyvracena obhajoba pachatele o skutečnosti, že oběť nekladla odpor nebo odpor nebyl myšlen vážně.

Je-li sexuální trestný čin vyšetřován a neposkytují-li zjištěné skutečnosti informace o totožnosti pachatele, je vyšetřování zaměřené na zjištění této totožnosti. Tedy získání popisu pachatele a předpokládaného způsobu života za využití kriminalistických evidencí. Je-li však totožnost od počátku známa, je zpravidla možné bezprostředně sdělit obvinění a počáteční etapa vyšetřování přechází do další etapy. Pokud zjištěné informace vzbuzují pochybnosti, zda se stal oznamovaný trestný čin, a totožnost údajného pachatele je známa, je nezbytné, aby byly nalezeny další důkazy, které podporují nebo vyvracejí výpověď jedné ze zúčastněných stran. Na základě důkladné analýzy výpovědi se doporučuje provést prověrku výpovědi na místě, vyšetřovací pokus a jiné.

U trestného činu znásilnění je nutno objasnit, kdy a za jakých okolností došlo k prvnímu kontaktu oběti s pachatelem, jak se oběť dostala na místo činu, zda došlo k souloži či jiným praktikám. Musí se zjistit, zda bylo použito násilí, kolik bylo pachatelů a jaké měli úlohy. Nesmí se ani opomenout, jak oběť kladla odpor, jak se pachatel snažil zakrýt trestnou činností, kdo byl svědkem, jaké jsou následky znásilnění, ať už újma na zdraví nebo materiální škoda, a proč poškozená oznámila trestný čin opožděně.

U trestných činů pohlavního zneužití je nutno objasnit, zda pachatel věděl, že jde o osobu mladší 15 let, jaká byla sexuální pohnutka jednání, jaké způsoby zlákaní nezletilce a pohlavního ukájení. Zjišťuje se, jakým způsobem byla trestná činnost zakryta, jaký byl druh a intenzita násilí, věk, sociální postavení, vzdělání, rozumové vlastnosti pachatele a oběti, následky pohlavního zneužití na zdravý vývoj dítěte a v neposlední řadě i sexuální orientace pachatele trestného činu.

U sexuálních trestných činů jsou typickým podnětem k vyšetřování **oznámení občanů nebo institucí** (zdravotnická zařízení, předškolní zařízení). U znásilnění není výjimkou, že její oběť oznamuje se značným zpožděním od události proto, že nedokáže partnerovi, rodičům či příbuzným odůvodnit opožděný návrat domů. Má obavu, že náhodný sexuální styk nebude utajen. Je vždy potřebné zkoumat pohlavní zneužití oznámené matkou, kde údajným pachatelem je otec dítěte. Není výjimkou, že oznámení pohlavního zneužívání dítěte bývá motivováno konfliktní rodinnou situací, např. nevěrou manžela. Trestní stíhání tak má být pouhou mstou. Oběti často nedůvěřují objektivnosti a diskrétnosti vyšetřování a obávají se další psychické a morální újmy, jako je ostuda v zaměstnání, ve škole atd. Základním problémem v této oblasti je vysoká latence trestných činů, které jsou odhalovány s příliš velkým zpožděním.

Počáteční vyšetřovací úkon, **výslech oznamovatele**, má svá specifika. Jedná-li se o očitého svědka, je třeba se zaměřit na získání popisu místa činu a pachatele. Záleží na době a způsobu spáchání, kdy výslechem je ověřováno, zda osoba pachatele zná. Na druhou stranu ale i oběť pachatele. Zjišťujeme

způsob dopravy na místo činu, jednání pachatele a oběti, způsob obrany. Pokládáme otázku, zda trestný čin překazil či nikoli. Jde-li o svědka, který se o trestném činu dozvěděl od jiných, je třeba zaměřit se na zjištění času, místa, okruh osob, kde se o trestném činu hovořilo, kdo inicioval rozhovor, obsah rozhovoru, vztah oznamovatele k iniciátorovi, k poškozenému a pachateli. Při výslechu oznamovatele oběti sexuálního trestného činu je třeba brát v potaz, že jde o cenný zdroj informací. Je třeba též počítat se snahou utajit některé informace, které jsou oběti nepříjemné, avšak pro vyšetřování klíčové. Či naopak, v zájmu usvědčení pachatele, si některé informace vymýšlí. Zvláštní skupinu tvoří dívky, které z obavy před rodiči dobrovolný sexuální styk vydávají za vynucený. **Ohledání místa činu** je prováděno podle obecně platných pravidel ohledání, kdy místo činu se může nacházet nejen ve volném terénu, ale i v bytě, kůlně, na půdě atd. Je nutné věnovat pozornost stopám pobytu poškozeného i pachatele, stopám po zápase, jako jsou stopy obuvi, zvalený travní porost, vytlačené stopy loktů, kolen, utržené knoflíky... Hranice ohledání je třeba vytyčit co nejdříve. Je totiž důležité i místo, kde pachatel oběť vyhlížel, které může být nositelem třeba **i stop biologických** (nedopalky cigaret – sliny). Při ohledání v uzavřených prostorách je nutné věnovat pozornost určitému místu - jako je postel, gauč, matrace, prostěradlo, zajistit použité lahve, nádobí, stejně jako jejich obsah.

Především z důvodu, že u těchto trestných činů není nouze o křivá obvinění, je nezbytné věnovat pozornost tzv. negativním okolnostem. Tedy skutečnostem, které jsou **v logickém rozporu s informacemi** zjištěnými ohledáním, vypovídajícím o spáchaném trestném činu, pachateli a oběti.

Zvláštností vyšetřování těchto trestných činů je především časová tíseň, neboť velmi často hrozí recidiva v krátkém časovém období, nehledě na skutečnost, že biologické stopy velmi rychle podléhají zkáze.

Zvláštností výslechu obviněného při vyšetřování je zejména intimní charakter pokládaných otázek, společenského postavení osob, různý věk oběti a pachatele. Při výslechu poškozené osoby je nutné mít na paměti, že prožívá velké psychické napětí. Výslech by měl vést starší kriminalista. V ideálním případě žena, aby byl alespoň částečně překonán stud poškozené a získána potřebná důvěra. Prověrka výpovědi na místě má svůj význam i při vyšetřování sexuálních trestných činů. V tom případě je zvláštností, že prověrka probíhá **s obětí trestného činu**, nikoli s pachatelem. Častým úkonem bývá i rekognice, avšak s ohledem na mimořádné podmínky a emoční prožitky je třeba oběť před rekognicí psychicky uklidnit a připravit ji na setkání s pachatelem. Předvedené osoby musejí odpovídat popisu poznávané osoby včetně jejich oblečení (pokud byl pachatel oblečen do černého trička, všichni musejí mít černá trička). Při vyšetřování sexuálních trestných činů se uplatňuje řada dalších oborů. Jedná se o znalecké posudky z oborů traumatologie, soudní psychiatrie, soudní sexuologie či soudního lékařství. Nejvíce jsou zde využívány biologické expertízy ke zkoumání biologických stop, ale také trasologické expertízy ke zjištění totožnosti pachatele podle otisku chrupu, otisku kolen v měkké půdě, zjištění obuvi, ale i chemické expertízy z oblasti zkoumání mikrostop (vlákna atd.). [2]

Mgr. Bc. Adéla Hromádková

JELÍNEK & PARTNEŘI
ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ | ATTORNEYS AT LAW

[Advokátní kancelář JELÍNEK & Partneři s.r.o.](#)

Pardubice - Dražkovice 181
533 33 Pardubice - Dražkovice

Truhlářská 1108/3
110 00 Praha 1

Tel.: +420 466 310 691
e-mail: advokati@advokatijelinek.cz

[1] Konrád, Z., Porada, V., Straus, J., Suchánek, J. Kriminalistika - Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování. Plzeň: A. Čeněk 2015.

[2] Konrád, Z., Porada, V., Straus, J., Suchánek, J. Kriminalistika - Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování. Plzeň: A. Čeněk 2015.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu](#)

konfiskační směrnice

- Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?
- Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení
- Novela § 196 trestního zákoníku: racionální korekce, nebo oslabení ochrany dítěte?
- Vybrané aspekty trestného činu podvodu podle § 209 TrZ ve světle judikatury
- Zásadní novinky v oblasti trestní odpovědnosti právnických osob v roce 2026
- Kauza Skender Bojku: Putativní nutná obrana optikou ÚS
- Novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob